

Biedrība „LATVIJAS SENIORU KOPIENU APVIENĪBA”

No 9. līdz 25.oktobrim «Senioru Saeima» piedalījās deviņos Latvijas Sociālās uzņēmējdarbības asociācijas rīkotajos semināros “Sociālās uzņēmējdarbības skola” kas ir daļa no Labklājības ministrijas aktivitāšu cikla “Attīstām sociālo uzņēmējdarbību kopā!”

LSKA 01.11.2023.

No šī gada 9. līdz 25.oktobrim «Senioru Saeimas» priekšsēdētāja piedalījās deviņos Latvijas Sociālās uzņēmējdarbības asociācijas rīkotajos semināros "Sociālās uzņēmējdarbības skolas", kas ir daļa no Labklājības ministrijas aktivitāšu cikla "Attīstām sociālo uzņēmējdarbību kopā!"

Regita Zeiļa
Director of Social Entrepreneurship
Association of Latvia

An initiative by **EUCLID NETWORK**

Supported by

Latvijas Sociālās uzņēmējdarbības asociācijas direktore Regita Zeiļa sociālās uzņēmējdarbības nozarē darbojas kopš 2017. gada.

Šajā laikā izveidots sociālās uzņēmējdarbības vēstnieku tīkls 2019. gadā veikts pētījums, kura rezultātā tika izveidota potenciālo sociālo uzņēmēju datu bāze 10 Latvijas pašvaldībās Aktīvais darbs sociālo uzņēmumu interešu aizstāvībā 2022. gadā rezultējies ar sociālās uzņēmējdarbības attīstības iekļaušanu valdības deklarācijā, nosakot to par valsts mēroga prioritāti.

LSKA 01.11.2023.

Sociālā uzņēmējdarbība senioriem sniedz iespēju strādāt atbalstošā darba vidē, risina būtiskus nodarbinātības jautājumus, piemēram, darba laika organizāciju vai profesionālo piemērotību, kā arī veicina pašorganizēšanos un pašrealizāciju.

Sociālā uzņēmējdarbība ir biznesa veids, kad uzņēmums (SIA) rada produktu (preci vai pakalpojumu) **ar mērķi** risināt kādu konkrētu sociālu problēmu, bet gūto finansiālo labumu (peļņu) nesadala dividendēs, savu mantu un finanšu līdzekļus izmanto tikai statūtos norādītajiem mērķiem.

Seniors uzņēmējs

- No Lursoft* iegūtajiem datiem LSKA ir secinājusi, ka **sevi realizēt biznesā vēlas ne tikai jaunieši, bet arī seniori.**
- Maldīgs ir uzskats, ka uzņēmējdarbībā pēc 62 gadu sasniegšanas turpina darboties tikai ļaudis, kuriem jau iepriekš piederējušas uzņēmumu daļas, jo **sasniedzot 60 gadu vecumu, uzņēmīgākie turpina reģistrēt jaunus uzņēmumus, lai tādējādi realizētu savu dzīves laikā uzkrāto pieredzi, tostarp sociālos uzņēmumus.**
- Pašlaik no visiem Latvijā reģistrētajiem uzņēmumiem **aptuveni ¼ daļā vismaz viens no dalībniekiem ir sasniedzis 62 gadu vecumu.**
- Lursoft dati rāda, ka ik gadu tiek reģistrēti **vairāk nekā 500 uzņēmumi**, kuros viens no kapitāldaļu turētājiem ir sasniedzis seniora gadus.
- **Lursoft ir IT uzņēmums, kas nodrošina piekļuvi valstiskas nozīmes juridiskās informācijas datu bāzēm*

Statistika

Pēc Lursoft datiem:

- Latvijā aktīvi ir 26 393 **uzņēmumi**, kuros viens no dalībniekiem ir seniors
- **amatpersonas** senioru vecumā reģistrētas 21 813 uzņēmumos
- **uzņēmumu daļas** patlaban pieder 33 808 senioriem
- **Uzņēmēju – senioru priekšrocība**
  - pieredze,
  - piesardzība tādu lēmumu pieņemšanā, kas varētu saturēt lielākus riskus
  - darbinieku respekts, ko nosaka cilvēka individualitāte un spēja gadu garumā saglabāt pašcienu.
- Tā kā laika gaitā biznesa vide ir ļoti mainījusies, no valsts puses kļūstot birokrātiskākai, tad uzņēmējam – senioram jābūt ļoti gudram un elastīgam, jo visi esošie likumi un normatīvi uzņēmējam jāzina pašam un vēl jācenšas tie arī izpildīt.

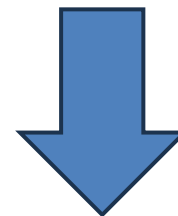
Sociālais uzņēmums

Sociālais uzņēmums ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA),

- kurai Sociālā uzņēmuma likumā noteiktajā kārtībā piešķirts sociālā uzņēmuma statuss.

Šāda SIA veic **tādu saimniecisko darbību**, kas:

- **nodarbina** mērķa grupas vai
- **uzlabo** dzīves kvalitāti sabiedrības grupām, kuru dzīvi ietekmē sabiedrībai būtiskas problēmas (sociālo, veselības aprūpes vai izglītības pakalpojumu sniegšana, specializētu preču ražošana), vai
- **veic** citas sabiedrībai nozīmīgas darbības, kas rada ilgstošu pozitīvu sociālo ietekmi (iekļaujošas pilsoniskas sabiedrības veidošana, atbalsts zinātnei, vides aizsardzība un saglabāšana, dzīvnieku aizsardzība vai kultūras daudzveidības nodrošināšana) vai
- **rada** labvēlīgu un nozīmīgu sociālo ietekmi,

Sociālā ietekme

- **Sociālā ietekme** ir pozitīvās pārmaiņas,
  - kas ir sasniegtas organizācijas (SIA)
  - veikto darbību rezultātā
  - - **nevis aktivitātes, bet to radītais rezultāts**
- **Sociālā ietekme**, tās apjoms un veids, kā šī ietekme tiek sasniegta
  - ir tas, kas **atšķir** ikvienu uzņēmumu no sociālā uzņēmuma
  - ir sociālā uzņēmuma **darbības neatņemama sastāvdaļa**, lai novērtētu, uzlabotu savu darbu un piesaistītu klientus
- Ietekmes **mērīšana** nevar būt universāla, nav vienota sistēma jebkura sociālā uzņēmuma ietekmes pārvaldei.
- *sociālās ietekmes izvērtēšanas vadlīnijas: www.lm.gov.lv/lv/socialas-ietekmes-izvertesanas-vadlinijas*

Sociālā uzņēmuma likums

Likuma mērķis ir

- veicināt sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu
- sekmēt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu (mērķa grupa) nodarbinātību,
- radot sociālajiem uzņēmumiem labvēlīgu saimnieciskās darbības vidi.
- **Mērķa grupas nosaka** MK, analizējot valsts sociālekonomisko stāvokli un tā ietekmi uz atsevišķām personu grupām.

Mērķa grupas tikai darba integrācijas SU

27.03.2018. MK noteikumi Nr. 173, “**Noteikumi par sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupām un sociālā uzņēmuma statusa piešķiršanas, reģistrēšanas un uzraudzības kārtību**”. **Grupas:**

1. personas ar invaliditāti;
2. personas ar garīga rakstura traucējumiem;
3. personas, kurām noteikta atbilstība trūcīgas ģimenes (personas) statusam;
4. Bezdarbnieki ar apgādājamajiem, bezdarbnieki vecāki par 54 gadiem, ilgstošie bezdarbnieki;
5. etniskā minoritāte romi;
6. ieslodzītie vai personas, kuras atbrīvotas no ieslodzījuma vietas;
7. personas ar alkohola, narkotisko, psihotropo vielu, azartspēļu atkarības problēmām;
8. personas, kuru dzīvesvieta ir deklarēta naktspatversmē;
9. cilvēktirdzniecības upuri;
10. personas, kurām Latvijā ir piešķirts bēgļa, alternatīvais vai bezvalstnieka statuss;
11. bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni vecumā no 15 gadiem, kā arī šai grupai atbilstošas pilngadīgas personas līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai;
12. vecāki vai aizbildnis, kas aprūpē bērnu ar invaliditāti;
13. personas, kas aprūpē bērnu pēc pilngadības sasniegšanas (ar radniecību), ja aprūpējamajam ir noteikta invaliditāte.

Sociālā atstumtība

Sociālā atstumtība ir indivīdu vai cilvēku grupu nespēja iekļauties sabiedrībā nabadzības, nepietiekamas izglītības, bezdarba, diskriminācijas vai citu apstākļu dēļ.

Sociāli atstumts cilvēks nespēj

- piekļūt pakalpojumiem un precēm,
  - īstenot savas tiesības un izmantot iespējas,
- jo pastāv šķēršļi, kas to liedz (vides nepieejamība, sabiedrības izspriedumi, emocionālā un fiziskā vardarbība)

Sociālās atstumtības riskam pakļautās iedzīvotāju grupas ir iedzīvotāju grupas, kurām ir liegtas vai apgrūtinātas iespējas

- iegūt pietiekamus ienākumus,
- saņemt dažādus pakalpojumus un preces, kuras ir būtiski nepieciešamas pilnvērtīgai funkcionēšanai sabiedrībā

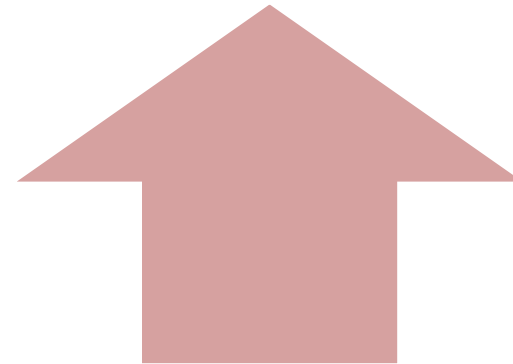
Jautājums LM

Seniors –
uzņēmējs

Seniors –
sociāli atstumts

vecuma pārvaldības politika SU

Vecuma pārvaldība sociālajā uzņēmumā var būt daļa no plašākas dažādības un iekļaušanas pārvaldības politikas, kas ietver tādus elementus kā:

- zināšanu nodošana no vienas paaudzes otrai,
- atbilstošas informācijas sniegšana
- elastīgs darba laiks,
- apmācības un prasmju pilnveidošana,
- darba pienākumu un darba apstākļu pielāgošana vecāka gada gājuma darbiniekiem.

Secinājums no juridiskā regulējuma analīzes semināros

- Likuma 3.pants nosaka, ka **SIA, kura vēlas iegūt SU statusu**, iesniedz LM **iesniegumu** sociālā uzņēmuma statusa piešķiršanai, kurā cita starpā **jānorāda**
  - A - sociālais mērķis
  - B - mērķa sasniegšanai izvirzītie vismaz divi uzdevumi, kas tiks īstenoti kārtējā gadā
  - C - atbilstoši izvirzītajam mērķim jānorāda arī:
    - 1. **mērķa grupu** un nodarbināšanas specifikas aprakstu, *ja sociālais mērķis ir mērķa grupas nodarbinātības veicināšana;*
    - 2. **sabiedrības grupu**, kuru ietekmē sabiedrībai būtiskas problēmas un sociālās problēmas aprakstu, *ja sociālais mērķis ir uzlabot tās dzīves kvalitāti, sniedzot pakalpojumus vai izgatavojot specializētas preces;*
    - 3. vismaz vienu **rādītāju, ar kuru mērīs darbības rezultātus**, un šī rādītāja sasniedzamo vērtību kārtējā gadā, kā arī sabiedrībai nozīmīgās sociālās problēmas aprakstu, *ja plāno veikt visai sabiedrībai nozīmīgas aktivitātes, kas rada ilgstošu pozitīvu sociālo ietekmi.*
- **A + B + C (1 vai 2 vai 3) = SU statuss**
  - **Vai to var izdarīt ?**

Sociālais uzņēmums

SIA ar SU statusu
zvanu centrs senioriem
informācijas,
konsultācijas,
telemārketingu senioru
mājražojumiem
 $A+B+C2=SU$

KUR SĀKT?

- Saprast, vai ir **ideja**, kas atbilst SU būtībai
- Salikt uz vienas lapas **biznesa modeli** (kurš maksās, kas nodrošinās ienākumus)
- Apdomāt **sociālā uzņēmuma statusa iegūšanas** iespēju
- **Saprast «minimālo produktu»** uzsākšanai
- Testēt, mēģināt
- Dibināt organizāciju

Reģistrācijas kārtība

- SIA ir jāatbilst 5 kritērijiem
- Jāaizpilda pieteikums SU statusa iegūšanai
- Sociālā uzņēmuma statusu piešķir Labklājības Ministrija
- Vērtē komisija (5 ministriju + 5 NVO pārstāvji)
- Katru kalendāro gadu jāiesniedz darbības pārskats
- Jānorāda sociālo mērķu izpildes rādītāji
- Jānorāda finanšu rādītāji
- Jānorāda uzdevumi tekošajam gadam, kā arī plānotie projekti, pasākumi, aktivitātes.

LSK.

SENIORU ZVANU CENTRS

zvanu centrs darbojas 30 brīvprātīgie seniори

20224913
25643438
29438355

Iespēja mazināt senioru sociālās atstumtības risku un veicināt aktīvāku dzīvesveidu

Iespēja sabiedriskās aktivitātēs iesaistīt vientuļus vecāka gadagājuma cilvēkus

EMOCIONĀLS ATBALSTS
SOCIĀLIE KONTAKTI
ZINĀŠANAS
INFORMĀCIJA

435 ZVANI 2019.GADĀ

ZVANOT: iespējams aprunāties par sev aktuālām tēmām un atrast saprotošus domubiedrus

Uzzināt par brīvā laika pavadīšanas iespējām, Rīgas pilsētas pašvaldības iestāžu darba laikiem un kontaktiem, kā arī aktuāliem kultūras pasākumiem

Iesaistīties brīvprātīgajā darbā

Lai netērētu savus līdzekļus, pēc zvana saņemšanas tiek piedāvāta iespēja arī atzvanīt

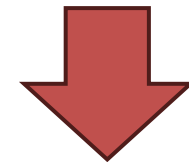
Kādi ir ieguvumi, ko garantē likums

- Var piesaistīt brīvprātīgos
- Publiska persona var nodot kustamo mantu bez atlīdzības lietošanā
- Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu darba devēja daļas subsīdija noteiktām mērķa grupām (darbinieki ar invaliditāti vai garīga rakstura traucējumiem)
- Publiska persona var nodot mantu bez atlīdzības īpašumā
- Pašvaldība ir tiesīga piešķirt nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus
- Uzņēmuma ienākuma nodokļa bāzes samazinājums

SU atšķirības no komersanta

1. Būtiskākā atšķirība - **sociālā ietekme**, ko var pierādīt un atspoguļot datos.
2. SU statūtos noteikts **darbības mērķis**
3. SU rada **pārmaiņas sabiedrībā**, jo ekonomiskais piensums summējas ar sociālo
4. SU gūtos finansiālos labumus (**peļņu**) **neizmaksā dividendēs**, bet iegulda sociālā mērķa sasniegšanā
5. SU vajadzības pamatojas **dažādībā**
6. SU ir **zemāka ekonomiska produktivitāte** (SU, kas nodarbina mērķgrupas), jo ir nepieciešama kompensācija, lai ar savu produktu konkurētu brīvajā tirgū
7. SU **palīdz valstij risināt sociālus izaicinājumus**, tāpēc no valsts tiek sagaidīta iniciatīva SU atbalstam.
8. SU statuss ietver **atbildību** un **atskaitīšanos valstij**

SU likuma 10. pants.

Sociālā uzņēmuma darbības uzraudzība

SU katru gadu līdz 1. maijam iesniedz LM iepriekšējā gada darbības pārskatu.

- LM organizē SU darbības izvērtēšanu.

- MK nosaka:

- 1) SU uzraudzības kārtību, darbības rādītājus un to izvērtēšanas kritērijus;

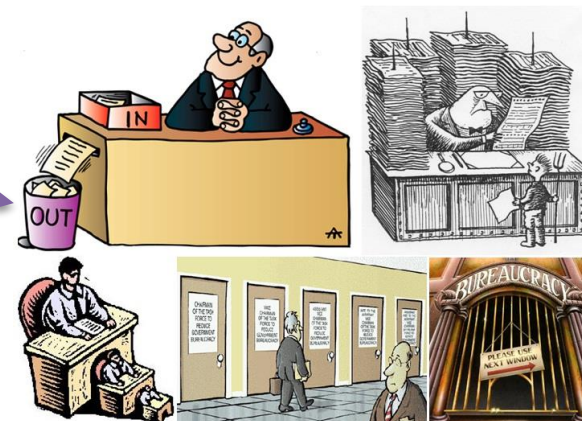
- 2) SU darbības **pārskata veidlapas saturu un tās aizpildīšanas un iesniegšanas kārtību.**

Informācija SU par gada pārskatiem

https://www.lm.gov.lv/lv/socialo-uznemumu-gada-darbibas-parskati?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

- LM atgādina, ka SU katru gadu, sākot ar nākamo gadu pēc SU statusa piešķiršanas, iesniedz LM darbības pārskatu (elektroniski un papīra formā).
- *Ja minēto dokumentu iesniedz elektroniski un tas ir sagatavots atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu, to papīra formā var neiesniegt.*

Informācija SU par gada pārskatiem

https://www.lm.gov.lv/lv/socialo-uznemumu-gada-darbibas-parskati?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

- **Dokumentācija**

SU gada darbības pārskata veidlapa par 2022.gadu

1.pielikums

2.pielikums

Mērķa grupas darbinieka
atbilstības anketa

} attiecas uz SU,
kas nodarbina mērķgrupas

Vai tu to varēsi ?

- Vadlīnijas 2022. gada SU gada darbības pārskata sagatavošanai
- Vadlīnijas SU gada darbības pārskata veidlapas aizpildīšanai
- Palīgs mērķa grupu nodarbinātības rādītāja aprēķinam (nav jāšūta LM)
- Instrukcija, kā iesniegt dokumentus LM
- Vadlīnijas gada darbības pārskata aizpildīšanai (Video)

Vai forma kā valsts ir reglamentējusi SU atskaitīšanās procedūras par paveikto sociālā mērķa sasniegšanā sekmē sociālās uzņēmējdarbības īstenošanu ?

- Pēc deviņu semināru apmeklējuma **LSKA izsaka apbrīnu** Latvijas sociālās uzņēmējdarbības asociācijai un sociālajiem uzņēmumiem, kuru pārstāvji sniedza informāciju par savu ikdienas darbu un sasniegumiem.
- **Apbrīnu** – par spēju īstenot saimniecisku darbību ar sociālu nozīmi, ar sociālekonomiskiem šķēršļiem un nepārtrauktu nepieciešamību pierādīt un atskaitīties.
- **Kāpēc šo pārstāvju vidū nebija seniori ?**
- LSKA ieskatā seniors ar savu dzīves pieredzi ir kļuvis par skeptiķi attiecībā uz sociāli nepieciešamām aktivitātēm, kas tiek **birokrātiski kontrolētas**, jo ir negatīvas vēsturiskas atmiņas un emocijas.
  - **Seniori labprāt iesaistās sociālo uzņēmumu aktivitētēs, labprāt strādā šādos uzņēmumos, novērtē šo uzņēmumu veidotāju enerģiju un paveikto.**

grozījumi «Sociālā uzņēmuma likumā»

- **LSKA uzskata, ka Sociālā uzņēmuma likuma 10.pantā nepieciešami grozījumi atsakoties no ikgadējā darbības pārskata iesniegšanas,**
- jo šo uzdevumu jau veic Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, kura 8.pants nosaka kam ir pienākums sagatavot gada pārskatu un kāds ir gada pārskata sastāvs.
- **Problēmu** var saskatīt kontrolējošo institūciju sadarbības neesamībā, jo
- Sociālā uzņēmuma darbības kontroli īsteno Labklājības ministrija, kur iesniedzams iepriekšējā gada darbības pārskats (kas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma izpratnē varētu tikt pielīdzināts vadības ziņojumam),
- bet gada pārskats iesniedzams Valsts ieņēmumu dienestā.
- Tādejādi SU, kas **palīdz valstij risināt sociālus izaicinājumus**, no valsts sagaida atbalstu, ne tikai fiskālā aspektā, bet arī viekāršas kontroles, kas tiek īstenota pēc **vienas pieturas aģentūras principa**, aspektā.
- **Rezultātā SU no valsts saņem dubultkontroli, kas nemotivē seniorus veidot savus sociālos uzņēmumus, bet veidot NVO.**

**Ceļvedis sava
biznesa uzsākšanā**

tiem, kas ar
birokrātiju ir uz Jūs

